

कला संचालनालयाशी संबंधित अभ्यासक्रमांकरिता
आकारण्यात येणारे परीक्षा शुल्क दुष्काळ घोषित
झालेल्या भागातील विद्यार्थ्यांना माफ करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,

शासन निर्णय क्र संकीर्ण -२०१८/प्र.क्र.१६१/तांशि-६

मंत्रालय विस्तार भवन, मादाम कामा मार्ग,

हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०००३२.

दिनांक:- २७ डिसेंबर, २०१८.

वाचा :- १. शालेय शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक एफईडी-१५९२/१२०२/(११३२)/सांशि-५
दिनांक १८ ऑक्टोबर, १९९३.

२. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक एससीवाय-२०१८/प्र क्र.८९/म-७,
दि.२३ ऑक्टोबर, २०१८.

३. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक एससीवाय-२०१८/प्र क्र.८९/म -७,
दि.६ नोव्हेंबर, २०१८.

प्रस्तावना :-

महसूल व वन विभागाच्या दि. २३ ऑक्टोबर, २०१८ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यातील १८० तालुक्यामध्ये आणि दि. ६ नोव्हेंबर, २०१८ च्या शासन निर्णयान्वये २६८ महसूली मंडळांमध्ये दुष्काळ घोषित करण्यात आला आहे. दुष्काळ घोषित करण्यात आलेल्या भागाकरिता उपरोक्त शासन निर्णयान्वये विविध सवलती लागू करण्यात आल्या आहेत. त्याअंतर्गत अशा भागातील शालेय /महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना परीक्षाशुल्कात माफी देण्यात आली आहे. टंचाईग्रस्त भागातील विद्यार्थ्यांची परीक्षा फी माफ करण्याचे धोरण शालेय शिक्षण विभागाच्या दि. १८ ऑक्टोबर, १९९३ च्या शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आले आहे. त्यानुसार दुष्काळ घोषित करण्यात आलेल्या भागातील, आर्थिकदृष्ट्या मागास हा निकष पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना परीक्षा शुल्क माफी देण्यात येते. यास्तव, कला संचालनालयाशी संबंधित अभ्यासक्रमांकरिता आकारण्यात येणारे परीक्षा शुल्क दुष्काळ घोषित झालेल्या भागातील विद्यार्थ्यांना माफ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. यासंदर्भात शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय -

०१. महसूल व वन विभाग शासन निर्णय क्र. एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.८९/म-७, दि. २३ ऑक्टोबर, २०१८ अन्वये दुष्काळ जाहीर झालेले १८० तालुके, शासन निर्णय क्र. एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.८९/म-७, दि. ६ नोव्हेंबर, २०१८ अन्वये दुष्काळ जाहीर झालेली २६८ महसूली मंडळे तसेच, यापुढे महसूल व वन विभागाकडून दुष्काळ जाहीर करण्यात येणारे तालुके / महसूली मंडळांमधील, संचालनालयाशी संबंधित अभ्यासक्रमांकरिता प्रविष्ट झालेल्या विद्यार्थ्यांचे संबंधित विद्यापिठाचे / कला संचालनालय परीक्षा मंडळाचे चालू शैक्षणिक वर्षातील परीक्षा शुल्क खालील प्रमाणे माफ करण्यात येत आहे.

क) सदर परीक्षा शुल्क माफीची योजना राज्याचे आधिवासी असलेल्या व रुपये ८ लाख इतके कमाल वार्षिक उत्पन्न असलेल्या कुटुंबातील विद्यार्थ्यांना लागू राहील.

ख) राजर्षी शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत पात्र विद्यार्थ्यांना ५० टक्के परिक्षा शुल्क अनुज्ञेय आहे. आता या योजनेंतर्गत सदर विद्यार्थ्यांना उर्वरित ५० टक्के शुल्क माफी अनुज्ञेय राहिल.

ग) सदर सवलत खालील विद्यार्थ्यांना लागू असणार नाही.

अ) शासनाच्या अन्य शैक्षणिक सवलतीनुसार १०० टक्के परिक्षा शुल्क माफीची सवलत प्राप्त होणारे विद्यार्थी.

आ) एकाच परिक्षेकरिता दुसऱ्यांदा बसलेले विद्यार्थी.

इ) बहिस्थ: (External) म्हणून नोंदविलेले विद्यार्थी.

ई) ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांच्या नावे गावी शेतजमीन आहे तथापि, प्रत्यक्षात ते शहरात राहून नोकरी-धंदा करतात असा विद्यार्थी.

घ) दुष्काळ जाहीर केलेल्या गावातील रहिवासी असलेल्या विद्यार्थ्यांने तो दुष्काळग्रस्त गावातील रहिवासी असल्याच्या पुराव्यासह संबंधित कला संस्थेकडे / महाविद्यालयाकडे परिक्षा शुल्क माफीसाठी अर्ज करणे आवश्यक राहिल. संबंधित कला संस्थेने / महाविद्यालयाने असे अर्ज तपासून शिफारशीसह कला संचालनालय / संबंधित विद्यापिठाकडे पाठविणे आवश्यक राहिल.

च) दुष्काळ घोषित केलेल्या गावातील विद्यार्थ्यांना संबंधित कला संस्थेने / महाविद्यालयाने / कला संचालनालयाने / संबंधित विद्यापीठाने परिक्षा शुल्क आकारू / स्विकारू नये.

छ) संबंधित कला संस्थेने/ कला संचालनालयाने /महाविद्यालयाने/ विद्यापीठाने दुष्काळ घोषित केलेल्या भागातील परिक्षा शुल्क माफी योजनेसाठी पात्र असलेल्या विद्यार्थ्यांकडून चालू शैक्षणिक वर्षासाठी यापूर्वीच परिक्षा शुल्क आकारले असल्यास पुढील प्रमाणे कार्यवाही करावी.

अ) सदर विद्यार्थी राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र असल्यास ५० टक्के परिक्षा शुल्क परत करावे.

आ) सदर विद्यार्थी राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र नसल्यास १०० टक्के परिक्षा शुल्क परत करावे.

ज) ज्या विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत परिक्षा शुल्काची ५० टक्के रक्कम प्राप्त होईल, तथापि, त्यांनी कला संस्थेकडे / महाविद्यालयाकडे/ कला संचालनालयाकडे / विद्यापिठाकडे अद्याप शुल्क जमा केले नसेल तर सदर विद्यार्थ्यांने प्राप्त होणारी रक्कम १५ दिवसांच्या आत संबंधित संस्थेकडे / कला संचालनालयाकडे / महाविद्यालयाकडे/ विद्यापिठाकडे जमा करणे आवश्यक राहिल. सदर परिक्षा शुल्क माफीमुळे अतिरिक्त प्रदान होणार नाही याची दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित कला संस्था / महाविद्यालयांची राहिल.

झ) यासाठी आवश्यक असल्यास निधीची तरतूद करण्याचा प्रस्ताव संचालक, कला संचालनालय, मुंबई यांनी तातडीने सादर करावा.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८१२२७१६४७५८९६०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सं. रा. उतेकर)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
२. प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
३. संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
४. निरीक्षक चित्रकला व शिल्प, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई /नागपूर,
६. महालेखापाल, (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई /नागपूर,
७. अधिदान व लेखा परिक्षा, मुंबई.
८. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
९. निवडनस्ती /तांशि ६.